

Zwolle, 28 juni 2015

Dames en heren,

Namens de Stichting Zwolse Stolpersteine heet ik u van harte welkom. Wij zijn hier vanmiddag bijeen voor de onthulling van twee Stolpersteine voor het echtpaar Abraham Hekscher en Theodora Hekscher-Bachrach. Zij woonden aan de Westerlaan 16, een paar honderd meter hier vandaan.

Mijn naam is Piet den Otter, ik ben secretaris van de Stichting Zwolse Stolpersteine. Onze Stichting is mede vertegenwoordigd door mw. Ineke Wieman en dhr. Wim Huijsmans. Onze voorzitter en penningmeester laten zich wegens vakantie verontschuldigen.

Na de start van de Stichting in oktober 2013 is dit de vijfde keer dat wij in Zwolle Stolpersteine onthullen. Dat is verheugend, ook al is de achterliggende oorzaak een gruwelijke en grimmige.

Stolpersteine - letterlijk vertaald struikelstenen - markeren immers de laatste woonplaats van hen, die uit de Zwolse gemeenschap zijn weggevoerd om vermoord te worden. Vermoord om wat zij waren. Vermoord omdat zij Joods waren.

De initiatiefnemer, de Duitse kunstenaar Gunter Demnig, spreekt over Stolpersteine omdat je er in figuurlijke zin over struikelt, met je hoofd en je hart. Je moet je bukken om de tekst te kunnen lezen. Je buigt als eerbetoon. De gedenkstenen liggen in de openbare ruimte voor het laatste uit vrije wil gekozen en bewoonde adres. Deze kleine persoonlijke monumenten maken indringend duidelijk dat het ging om onze burens, onze klasgenoten, onze collega's, onze stadsgenoten. De gedenkstenen confronteren ons met de onomkeerbare leegte die zij hebben achtergelaten.

Het fenomeen Stolpersteine raakt ook in Zwolle meer en meer ingeburgerd. Voor velen horen ze al bij het straatbeeld. Ook krijgen wij regelmatig aanvragen

voor spreekbeurten en hebben de eerste middelbare scholieren er een werkstuk over geschreven. Het Stedelijk Museum Zwolle gaat rondwandelingen langs de stenen organiseren. Dat duidt op het besef dat wij dit donkere verleden niet mogen vergeten.

Het is ook verheugend dat wij in een gestaag tempo gedenkstenen kunnen onthullen, omdat de opdracht in Zwolle een forse is. Wij willen een steen leggen voor ieder van de meer dan 450 Joodse Zwollenaren, die in de Sjoa ten onder zijn gegaan. Vandaag komt het totaal op 43. Daar komen er in het najaar nog 22 bij.

Het zal nog jaren duren voordat alle gedenkstenen in Zwolle zijn gelegd. Demnigs project, dat zich inmiddels van Noorwegen tot Roemenië en van Frankrijk tot Polen uitstrekt, is buitengewoon succesvol. Er zijn jaarlijks vele aanvragen, meer dan Demnig wil produceren. Want hij huldigt het standpunt dat er geen massaproductie van stenen zal zijn, waar er sprake is geweest van massale ontmenselijking en massale vernietiging. Er dient steeds voldoende aandacht te zijn voor het individu.

Straks lopen we naar de Westerlaan 16 om de stenen te onthullen, die herinneren aan Abraham Hekscher en Theodora Hekscher-Bachrach. Zij werden bij de tweede grote deportatie uit Zwolle op 18 november 1942 afgevoerd naar Kamp Westerbork. Van daar werden zij twee dagen later al doorgevoerd naar Auschwitz, de onheilsplek waar zij vrijwel zeker op 23 november 1942 zijn vermoord.

Gerard Sanders zal bij de onthulling woorden ter nagedachtenis spreken. Ik besluit met de hartgrondige wens dat de wereld leert van deze kleine herinneringstekens aan hen, die werden weggevoerd om niet terug te keren. Aan hen die werden vermoord, louter omdat ze Joods waren.

Dank u wel.